

Stiftelsesklagenemnda – sak 2017/0008

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 8. februar 2017 fra styret i Arkitekt Eilif Rasmussens Miljøstiftelse på Stiftelsestilsynets vedtak av 26. januar 2017.

Saken gjelder avslag på søknad av 2. november 2016 om godkjenning av vedtektsendringer. Stiftelsens styre har blant annet vedtatt å fjerne en vedtektsbestemmelse (§ 4 annet ledd) om at ti prosent av den årlige avkastningen på stiftelsens midler skal legges til grunnkapitalen. Stiftelsestilsynet har uttalt at samtlige omsøkte vedtektsendringer med unntak av endringen av § 4 vil kunne godkjennes. Avslaget med hensyn til endring av vedtektene § 4 er begrunnet med at vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd ikke er til stede.

Spørsmålet i klagesaken er om det er omdanningsvilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd eller § 46 annet ledd som skal anvendes, og i så fall om lovens vilkår er oppfylt slik at den vedtatte endringen av vedtektene § 4 kan godkjennes.

1. Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av stiftelsesloven, dekningsloven, arveloven og samvirkeloven, med mindre noe annet følger av særskilt lovbestemmelse.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er rettidig fremsatt og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok leder Hanne Ombudstvedt og medlemmene Caroline D. Ditlev-Simonsen og Henning Sollid.

2. Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Arkitekt Eilif Rasmussens Miljøstiftelse, org.nr. 976 599 551, ble opprettet 1. desember 1993. Stiftelsen ble opprettet med midler fra avdøde Eilif Rasmussen og etter hans testament fra november 1991. Formålet som er angitt i testamentet, er å gi økonomisk støtte til tiltak som tar vare på naturen og/eller på annen måte bidrar til å øke trivselen for befolkningen i nærmiljøet.

Fra testamentet gjengis:

«Det er min tanke at det først og fremst er avkastningen av midlene som helt eller delvis skal brukes til disse formål, men i spesielle tilfelle kan også grunnkapitalen angripes.

Den nærmere utforming av eller vedtekter for denne stiftelse vil jeg komme tilbake til. Skulle disse bestemmelser ikke være utarbeidet når jeg faller bort, vil styret for stiftelsen måtte gjøre dette.»

Stiftelsens gjeldende vedtekter før styrets vedtak om endringer av 25. oktober 2016 er fra 1996. Formålet er hentet fra testamentet og er angitt i vedtektene § 3:

"I samsvar med bestemmelsene i testamentet er formålet med stiftelsen i første rekke å gi økonomisk støtte til tiltak som tar vare på naturen og/eller på annen måte bidrar til å øke trivselen for befolkningen i lokalmiljøet. De nærmere retningslinjer for denne støtte og virksomhet utarbeides av styret for stiftelsen".

Gjeldende vedtekter § 4 om grunnkapitalen lyder:

"Stiftelsens grunnkapital er kr. 3.000.000,-.

Til denne grunnkapital skal normalt legges minst 10 % av den årlige avkastning. Resten av avkastningen kan styret fordele etter beste skjønn til de formål som omfattes av stiftelsen. I sjeldne tilfelle kan styret også bevilge midler av selve grunnkapitalen, men skal da sørge for at denne snarest kommer opp på normalt nivå."

Stiftelsens midler er plassert i bank og avkastningen på bankinnskudd var kroner 43 561 i inntektsåret 2016, mot kroner 85 543 for inntektsåret 2015 og kroner 119 580 for inntektsåret 2014.

Stiftelsens hadde et negativt årsresultat på kroner 113 330 for inntektsåret 2016, etter samlede driftskostnader på kroner 71 891 og utdelinger på kroner 85 000. Bokført grunnkapital per 31. desember 2016 var kroner 4 798 057.

Styret i stiftelsen vedtok i møte 25. oktober 2016 flere vedtektsendringer, herunder å endre vedtektene § 4 til:

"Stiftelsens grunnkapital er kr. 3 000 000,-. Grunnkapitalen kan ikke angripes."

Stiftelsestilsynet avslo klagers søknad om endring av vedtektene i vedtak av 26. januar 2017 (vedtaket). Vedtaket ble påklaget 8. februar 2017.

Stiftelsestilsynet har vurdert klagen, men har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Saken ble oversendt Stiftelsesklagenemnda i brev av 9. mai 2017. Klager har gitt bemerkninger til innstillingen i brev av 15. mai 2017.

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse bygger på de saksdokumentene som nemnda har mottatt innen behandlingen av klagen.

3. Rettslig grunnlag for vedtaket

Stiftelsestilsynets avslag er begrunnet med at vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd ikke er oppfylt. Etter stiftelsesloven § 46 første ledd kan omdanning foretas når en bestemmelse i vedtektene eller den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen:

- "a) ikke lar seg etterleve, for eksempel fordi stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte,*
- b) er åpenbart unyttig,*
- c) er i strid med hensikten i den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, for eksempel fordi oppretterens forutsetninger for bestemmelsen har sviktet, eller*
- d) er åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig."*

4. Stiftelsestilsynets vedtak

Vedtaket av 26. januar 2017 lyder:

"Søknad om endring av vedtektene i ARKTIEKT EILIF RASMUSSENS MILJØSTIFTELSE, org.nr. 976 599 551, blir avslått."

Stiftelsestilsynet bemerker innledningsvis at stiftelsesformen i større grad enn andre organisasjonsformer sikrer at en formuesverdi disponeres i tråd med et bestemt og varig formål. Stiftelsestilsynet skriver at et utslag av dette utgangspunktet er at omdanningsvilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd er strenge. Videre skriver tilsynet at dersom stiftelsesgrunnlaget og vedtektene skal kunne endres, må det foreligge nærmere kvalifiserte omstendigheter.

Stiftelsestilsynet legger til grunn at det ved opprettelsen er lagt vesentlig vekt på vedtektsbestemmelsen som søkes endret, og at endringen må vurderes etter stiftelsesloven § 46 første ledd.

Stiftelsestilsynet bemerker at vedtektenes tallfesting av grunnkapital ikke kan ses å ha blitt justert for avsetninger, opp fra nominell grunnkapital i 1996. Videre fremholder tilsynet at med den foreslåtte endringen i § 4 vil styret *"kunne anvende uten videre all kapital som overskyter kr. 3.000.000,- Dette er en langt mer vidtrekkende konsekvens enn at hele avkastningen kan anvendes til formålet."*

Stiftelsestilsynet mener at stiftelsens kapital er tilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte, jf. stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a. I den forbindelse viser tilsynet til stiftelsens inntekter, driftskostnader og utdelinger de siste tre år. Fra vedtaket gjengis:

"Slik som stiftelsens drift var i 2013-2015 finner Stiftelsestilsynet at stiftelsens formål lar seg realisere på en rimelig måte. Styret oppfordres til å vurdere driftskostnader, og hvorvidt disse er bærekraftige.

Stiftelsestilsynet er av den oppfatning at stiftelsens kapital er tilstrekkelig til å tilgodese formålet. Med kr 4.911.387 vil stiftelsen kunne oppnå en avkastning som gjør den i stand til å realisere formålet. Stiftelsestilsynet legger videre vekt på at stiftelsens formål ikke er særlig kapitalkrevende, med dette menes at selv mindre bidrag til stipend/støtte vil kunne realisere formålet på en god måte. Stiftelsestilsynet finner derfor at vilkårene i § 46 første ledd bokstav a ikke er oppfylt.

For øvrig finner vi ikke oppfylt § 46 første ledd bokstav b, c og d."

Avslutningsvis bemerker tilsynet at de øvrige punktene i søknaden om vedtektsendring ikke gjelder forhold som det ble lagt avgjørende vekt på ved opprettelsen, og kan behandles ved ny søknad.

5. Klagers anførsler

Klager, ved advokatfirmaet Morten Stang, påklaget vedtaket 8. februar 2017. Klager oppfatter Stiftelsestilsynet slik at vedtektsendringene godtas med unntak av endringen om å fjerne bestemmelsen om at minst ti prosent av den årlige avkastningen normalt skal legges til grunnkapitalen.

Klagers anførsler oppsummeres slik:

- Bortsett fra ordlyden er det ikke noen holdepunkter for at oppretter vektla den aktuelle bestemmelsen i vesentlig grad. Det er mer sannsynlig at teksten ble valgt av hensyn til daværende bestemmelse i stiftelsesloven av 23. november 1980 og etter krav fra Fylkesmannen.
- Oppretters gode venn advokat Høverstad bisto både ved utformingen av testamentet og opprettelsen av stiftelsen. Han fungerte som styreformann fra 1993 til 2008 og deretter som styremedlem frem til 2013. I hans periode i styret ble ikke bestemmelsen fulgt opp regnskapsmessig selv om avkastningen var større enn de årlige utdelingene. Dette taler for at vedtektene ble utformet for å tilfredsstille lovens ordlyd og ikke som følge av en uttrykt forutsetning fra oppretter.
- Lotteri- og stiftelsestilsynet har i en sammenlignbar sak, vedtak av 16. februar 2016 om Stiftelsen Jakob Menighetspleies Legat, samtykket til at det ikke lenger skulle være et krav om at en tidel av den årlige avkastningen legges til stiftelsens grunnkapital idet formuleringene i de gamle vedtektene ble ansett som uheldige eller uhensiktsmessige.
- Det foreligger ingen tyngende argumenter for å sette til side styrets ønske om vedtektsendring. Med dagens lave rentenivå på stiftelsens bankinnskudd, vil formålet med utdeling av midler bli innsnevret.

- Styret er av den oppfatning at driftskostnadene er på et rimelig nivå og ikke kan reduseres nevneverdig.
- Styret vil beslutte å korrigere grunnkapitalen i henhold til ti prosent av de årlige renteinntektene fra 1997 til og med 2015 når resultatet av klagen foreligger, uavhengig av resultatet. Stiftelsen bemerker at grunnkapitalen skal være et lavere beløp enn det Stiftelsestilsynet har lagt til grunn når de har bedt stiftelsen om å høyne grunnkapitalen til kroner 4 911 387.
- Hvis stiftelsen blir pålagt å høyne grunnkapitalen til kroner 4 911 387, vil det knapt være mulig å etterleve formålet med utdeling før rentenivået i Norge kommer tilbake på et normalt nivå.

6. Stiftelsestilsynets merknader til klagen

Stiftelsestilsynet har vurdert saken på nytt, men har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Ved brev av 9. mai 2017 har Stiftelsestilsynet oversendt klagen til Stiftelsesklagenemnda til avgjørelse.

Stiftelsestilsynet stadfester i innstillingen klagers oppfatning av at vedtektsendringene, foruten den endringen som gjelder avsetning av ti prosent av avkastningen til grunnkapitalen, kan godtas etter ny søknad.

Stiftelsestilsynet deler ikke klagers vurdering om at avsetning til grunnkapital er et forhold som ikke er vektlagt av oppretter, men har kommet inn ut fra en lovbestemmelse. Stiftelsestilsynets vurdering er at bestemmelsen ble vesentlig vektlagt av testator, både ut fra testamentets ordlyd og testamenteksekutørs protokollering av vedtekter. Tilsynet har vist til at ordlyden «I sjeldne tilfeller» oppfattes som en snever unntaksbestemmelse, og kun som et avvik fra normalsituasjonen med 10% avsetning av avkastning til grunnkapitalen.

Når det gjelder manglende avsetning til grunnkapital, bemerker tilsynet at stiftelsens egenkapital økte i perioden fra 1993 til 2003, og tilsynet holder det åpent om styreleder reelt ivaretok vedtektenes bestemmelser om å tillegge deler av avkastningen til egenkapital.

Fra innstillingen gjengis for øvrig:

"Stiftelsen anfører videre at Stiftelsestilsynet i en sammenlignbar sak samtykket til at det ikke lenger skulle være krav til 10% avsetning til grunnkapital. Stiftelsestilsynet vil generelt anføre at vedtak i annen sak ikke danner presedens, og videre at Stiftelsestilsynets vurdering i denne konkrete saken var at bestemmelsen var et forhold som ikke var vektlagt av oppretter, men var innkommet etter pålegg fra Fylkesmannen for å tilfredsstille gjeldende lovkrav. Stiftelsestilsynet vurderer derfor denne anførselen som ikke relevant.

Stiftelsestilsynet legger til grunn at bakenforliggende årsak til søknaden om endring ved at 10% avsetning av avkastning til grunnkapitalen er at styret skal kunne

disponere hele overskuddet til utdelingsformål, og følgelig et ønske om større utdelinger. I avslaget oppfordres for styret til å se nærmere på stiftelsens driftskostnader. Styret mener disse ligger godt innenfor det normale. For bærekraftig kostnadsnivå, og stiftelsens mulighet til å oppfylle formålet på en rimelig måte innenfor dagens vedtekter viser Stiftelsestilsynet til våre vurderinger i brev 26.01.2017."

7. Klagers supplerende merknader

I brev av 15. mai 2017 har Stiftelsen gitt merknader til innstillingen fra Stiftelsestilsynet.

Fra brevet gjengis:

"Styreleder Ole Engstrøm og styremedlem Torgeir Høverstad kjente Eilif Rasmussen meget godt. Torgeir Høverstad er dessuten sønn av advokat Helge Høverstad som bisto ved utforming av testamentet og senere med opprettelsen av stiftelsen etter Eilif Rasmussens bortgang. Begge uttaler til meg at det er mest sannsynlig at bestemmelsen i vedtektene om at 10 % skulle tillegges grunnkapitalen ble tatt inn av advokat Høverstad for å oppfylle lovens krav den gang og ikke et forhold som ble vesentlig vektlagt fra oppretter side slik det konkluderes med i Stiftelsestilsynets innstilling."

Klagers advokat overtok som forretningsfører i februar 2002 og har fulgt innarbeidet praksis uten å få bemerkninger fra Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Klager påpeker at Stiftelsestilsynet har unnlatt å kommentere deres anførsel om at det ikke kan være riktig at grunnkapitalen settes til kroner 4 911 387 og stiller spørsmål ved om tilsynet er enig i klagers utregning.

Videre kan ikke klager se at det er dokumentert at klagers sak skiller seg fra den sammenlignbare saken klager har vist til i klagen.

8. Stiftelsesklagenemndas vurdering

Saken gjelder endring av stiftelsens vedtekter. Etter stiftelsesloven § 45 første ledd er vedtektsendring definert som omdanning etter stiftelsesloven kapittel 6. Vilklårene for omdanning er regulert i stiftelsesloven § 46. *Annet ledd* i § 46 omfatter først og fremst bestemmelser i stiftelsens vedtekter av administrativ og organisatorisk karakter, så som om stiftelsens organisasjon og forvaltning og om styrets oppgaver og sammensetning. Omdanning etter annet ledd kan skje når vedtektsbestemmelsen viser seg å være uheldig eller uhensiktsmessig. Dersom det dreier seg om endring av vedtektsbestemmelser som det må antas at det ved opprettelsen er lagt vesentlig vekt på, må omdanning vurderes etter de strengere vilklårene i § 46 *første ledd*.

Det er avslaget på godkjennelse av vedtatt endring av vedtektene § 4 som er gjenstand for klage. Den vedtatte endringen av § 4 innebærer at stiftelsen ikke lenger må avsette ti prosent av den årlige avkastningen på stiftelsens midler til grunnkapitalen, men kan dele ut hele den

årlige avkastningen til tiltak innenfor formålet som fastsatt i vedtektene. Videre at grunnkapitalen skal være urørlig.

Stiftelsesloven § 46 annet ledd kommer til anvendelse der vedtektsbestemmelsen «*ikke gjelder formålet med stiftelsen, og det ellers må antas at det ved opprettelsen ikke er lagt vesentlig vekt på den, kan omdanning skje når bestemmelsen viser seg å være uheldig eller uhensiktsmessig.*» Stiftelsesklagenemnda bemerker at den mer kurante omdanningsadgangen etter § 46 annet ledd gjelder for såkalte administrative vedtektsbestemmelser som må antas ikke å ha vært tillagt vesentlig vekt ved opprettelsen av stiftelsen. Knudsen/Woxholth: «*Stiftelsesloven med kommentarer*» antar på side 226 at endring av vedtektsbestemmelse om avsetninger i utgangspunktet vil falle inn under § 46 annet ledd. Spørsmålet for Stiftelsesklagenemnda er dermed om det må antas at det ved opprettelsen ble lagt vesentlig vekt på regelen om avsetning til grunnkapitalen i vedtektene § 4 annet ledd. Stiftelsesklagenemnda legger til grunn at en tolkning av Eilif Rasmussens testament er avgjørende for denne vurderingen. Nemnda viser til at testamenter skal tolkes i samsvar med det testator mente, jf. arveloven § 65. Den relevante ordlyden i testamentet er:

«Det er min tanke at det først og fremst blir avkastningen av midlene som helt eller delvis skal brukes til disse formål, men i spesielle tilfelle kan også grunnkapitalen angripes.»

Stiftelsesklagenemnda tolker testamentet etter ordlyden slik at testator åpner opp for at hele avkastningen skal kunne utdeles, og også at stiftelsen skal kunne trekke på grunnkapitalen i spesielle tilfelle. Dette må forstås slik at det på testasjonstidspunktet ikke var vesentlig for Eilif Rasmussen at grunnkapitalen skulle inflasjonsjusteres eller økes. Det følger også av testamentet at Eilif Rasmussen overlot den nærmere utformingen av vedtektene til stiftelsens styre.

Når det ikke fremgår av Eilif Rasmussens testasjon at grunnkapitalen skulle økes/justeres ved avsetning av del av årlig avkastning, og han overlot den nærmere vedtektsreguleringen til stiftelsens styre, mener nemnda at den vedtatte endringen av vedtektene § 4 må vurderes etter stiftelsesloven § 46 annet ledd. Omdanningsvilkårene etter denne bestemmelsen er om gjeldende § 4 etter en samlet vurdering viser seg å være «*uheldig eller uhensiktsmessig*».

Etter gjeldende vedtekter § 4 skal 10 % av årlig avkastning legges til grunnkapitalen, og resterende 90 % kan benyttes til utdeling til tiltak innenfor formålet. Stiftelsens styre har anført at renteinntektene er lave, og at dette gjør det vanskelig å oppfylle formålet. Stiftelsesklagenemnda viser til at stiftelsens formål er "*i første rekke å gi økonomisk støtte til tiltak som tar vare på naturen og/eller på annen måte bidrar til å øke trivselen for befolkningen i lokalmiljøet.*" Etter nemndas syn kan formålet ivaretas selv med mindre utdelinger. Det skal videre bemerkes at størrelsen på den avkastningen som stiftelsen kan oppnå, vil bero på styrets forvaltning av kapitalen og hva markedet til enhver tid gir av avkastning på aktuelle plasseringsalternativer. Styret har etter stiftelsesloven § 18 en plikt til å sørge for en forsvarlig kapitalforvaltning, slik at det til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til sikkerheten og mulighetene for å oppnå en tilfredsstillende avkastning for å ivareta stiftelsens

formål. Nemnda ser av årsregnskapet for inntektsåret 2016 at avkastningen for 2016 ikke ga grunnlag for utdeling, og at det i inntektsåret 2015 var minimalt til utdeling. Nemnda ser at det de siste to årene har vært vanskelig å tilgodese formålet på en rimelig måte med den avkastningen som stiftelsen har mottatt på sin kapital. Når styret mener at det er uheldig at stiftelsen ikke kan nytte hele avkastningen til formålsrealisering, finner nemnda ikke grunn til å overprøve styrets vurdering. Nemnda godkjenner etter dette at avsetningsregelen i § 4 annet ledd fjernes.

Stiftelsens styre har vedtatt at ny § 3 i vedtektene skal lyde:

«Stiftelsens grunnkapital er kr. 3 000 000.-. Grunnkapitalen kan ikke angripes.»

Gjeldende vedtekter § 4 lyder:

«Stiftelsens grunnkapital er kr. 3.000.000,-

Til denne grunnkapital skal normalt legges minst 10 % av den årlige avkastning. Resten av avkastningen kan styret fordele etter beste skjønn til de formål som omfattes av stiftelsen. I sjeldne tilfelle kan styret også bevilge midler av selve grunnkapitalen, men skal da sørge for at denne snarest kommer opp på normalt nivå..»

Stiftelsens styre har til hensikt å gjøre grunnkapitalen urørlig. Ut fra gjeldende vedtekter § 4 sett i sammenheng mener nemnda at «normalt nivå» må forstås som opprinnelig grunnkapital med tillegg av den vedtektsfestede akkumulerte avkastning. Den akkumulerte avkastningen må minimum være 10 % av de årlige avkastningene fra stiftelsens etablering frem til dette vedtak. I klagen er det opplyst at stiftelsens styre vil besørge grunnkapitalen korrigert med tillegg av akkumulert årlig avkastning frem til klagen er avgjort. Under denne forutsetning kan ikke nemnda se at det er noe til hinder for at vedtektsendringen godkjennes.

Klagen tas etter dette til følge.

9. Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak av 8. februar 2017 oppheves. Arkitekt Eilif Rasmussens Miljøstiftelse, org.nr. 976 599 551, tillates omdannet ved at endringen av vedtektene § 4 som vedtatt av styret 25. oktober 2016 godkjennes.

Vedtaket er enstemmig.

Stiftelsestilsynets vedtak er endret til gunst for klager. Etter forvaltningsloven § 36 kan klager kreve dekket vesentlige sakskostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket. Eventuelt krav om dekning av sakskostnader bes rettet til Stiftelsesklagenemnda.

Ålesund, 11. desember 2017

Hanne Ombudstvedt
Leder

Dokumentet er godkjent elektronisk